

СЕМИОТИЧКА ВРЕДНОСТ ЉУДСКИХ НАДИМАКА У РОМАНУ *СЕМОЉ ЉУДИ* МИРА ВУКСАНОВИЋА¹

Јелена Павловић
Универзитет у Крагујевцу

SEMIOTIC VALUE OF HUMAN NICKNAMES IN THE NOVEL *SEMOLJ LJUDI* BY MIRO VUKSANOVIĆ

Jelena Pavlović
University of Kragujevac

The aim of this paper is to study the most prominent characteristics of people's nicknames as semiotic signs in the novel "Semolj ljudi" by Miro Vukasinović. Prototypically, a nickname represents the evaluation of the people given by a traditional community. We can note down four levels of meaning in the novel: (a) meaning in the isolated world of Semolj mountain; (b) meaning in territory beyond Semolj; (c) universal meaning; (d) meta-poetic meaning. In some cases the signifier is negated, and the linguistic sign is reduced to its form, which is represented on the phonetic/phonological or the morphological level. Each nickname is an open text susceptible to reinterpretations.

Key words: nickname, semiotics, literary onomastics, *Semolj ljudi*

1. Увод

1.1. Циљ рада

Циљ рада је проучавање најважнијих семиотичких аспеката људских надимака у роману *Семољ људи* Мира Вуксановића. Роман је део *Семољ трилогије*, коју чине и романи *Семољ гора* („азбучни роман у 878 прича о ријечима“, 2000, 2001) и *Семољ земља* („азбучни роман о 909 планинских назива“, 2005, 2006). Роман носи поднаслов „азбучни роман у 919 прича о надимцима“ и први пут је објављен

---

¹ Рад је рађен у оквиру пројекта *Динамика структура савременог српског језика*, ОИ 178014, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

2008. Ми ћемо се користити издањем из 2011, објављеним у оквиру едиције *Одабрани романи Мира Вуксановића*.

1.2. Досадашња проучавања књижевног опуса Мира Вуксановића

Књижевни опус Мира Вуксановића био је предмет бројних осврта и истраживања, како са књижевног, тако и са лингвистичког аспекта. Библиографија од 240 радова посвећених аутору налази се на крају књиге *Семољ људи* (Вуксановић 2011: 594 – 621). Поред тога, у књизи се налазе и изводи из литературе (Одломци 2011: 521 – 585). Издвајају се и радови са Округлог стола „Књижевно дело Мира Вуксановића“, одржаног у Билећи (Босна и Херцеговина) 18. септембра 2015. године. Реферати са округлог стола штампани су у току 2016. године у две књиге (в. Зборник 2016, Копривица 2016). Друга књига Драгана Копривице посвећена је роману *Семољ људи* и носи назив *Семољски рефрени: О роману „Семољ људи“*.

1.3. Поетика Мира Вуксановића

О значају романа *Семољ трилогије* за српску књижевност и културу сведоче речи Милке Ивић, изречене поводом романа *Семољ гора*: „[д]окумент за културну историју, и ризница за науку, и бисер у књижевном стварању“ (Одломци 2011: 522). Поетички поступак Мира Вуксановића Михајло Пантић зове „*дуплим дном*“ – први слој приповедања је „митски, атемпоралан, вечан“, док други слој носи „цео низ асоцијација и алузија на нашу непосредну стварност“ (Одломци 2011: 532 – 533). Ново Вуковић истиче да се у роману *Семољ гора*, што се преноси и на друге романе трилогије, налазе „два неименована саговорника, један који је остао у завичају и други који је отишао у свијет“ (Одломци 2011: 521). Модел *романа-речника* и фрагментисаност приповедања, по речима Жељка Сладојевића, ослања се на „домишљање и склапање дијалошки конципираног мозаика микронаративних модела“ (Одломци 2011: 528).

Проучаваоци дела Мира Вуксановића највише скрећу пажњу на његов језик. Јован Делић као две најважније одлике језика аутора издваја: „враћање у живот заборављене лексике“ и „испитивање моћи синтаксе“ (Делић 2016: 29). У центру Вуксановићеве поетске филологије, како истиче Предраг Пипер, налазе се његови ставови о језику (Пипер 2016: 93).

1.4. Роман *Семољ људи*

Књига *Семољ људи*, за разлику од прве две књиге трилогије написане на ијекавском изговору, написана је екавским наречјем (Одломци 2016: 539). Предмет књиге су надимци који „означавају неке од наглашенијих, увеличаних или деформисаних особина које одређују суштину карактера описаних личности“ (Марко Недић, Одломци 2011: 540).

Као и остала три романа трилогије, и роман *Семољ људи* одиграва се на: „духовном, менталитетском, географском простору, *Семољ горе*, локалитету који се [...] само у полазним основама подударна са стварним крајем у Црној Гори“ (Копривица 2016: 6). У роману се издвајају три слоја: (а) први, површински слој трагања за значењима надимака; (б) други слој опсервација о догађајима у спољном свету и о историјским догађајима; (в) трећи слој посвећен самом књижевном стварању (Копривица 2016: 8 – 15).

Драган Копривица разликује три функције надимака у роману: (а) Надимци са позитивном конотацијом добијени из милоште (има их најмање); (б) Надимци који служе да окарактеришу неку особу; (в) Надимци са негативном конотацијом, којима се, с моралне позиције традиционалне заједнице, осуђују њени припадници (Копривица 2016: 8 – 11).

1.5. Наша досадашња проучавања опуса Мира Вуксановића

Наша досадашња проучавања дела Мира Вуксановића везана су за роман *Семољ земља* и за испитивање процеса именовања и семиотичке вредности микротопонима. Ова истраживања објављена су у три рада: (а) *Вишезначност микротопонима у роману Семољ земља Мира Вуксановића* (Павловић 2014); (б) *Кретање кроз поетску планину Мира Вуксановића (Језичка структура романа Семољ земља Мира Вуксановића)* (Павловић 2016а); (в) *Проучавање процеса именовања у роману Семољ земља Мира Вуксановића* (Павловић 2016б).

2. Теоријско-методолошке основе рада

2.1. Однос имена и надимака

Антропоними служе за именовање и они су семантички празни (Гортан Премк 2004: 21 – 22). С друге стране, имена осликавају менталну слику света народа који их даје (Шимуновић 2009: 21). Ми у раду прихватимо теорију именовања Саула Крипкеа, који имена схва-

та као круте означитеље који имају фиксирану референцу у свим могућим световима (Водановић 2006: 227 – 228, Крипке 2001).

Надимци имају афективно значење, које је на њих пренесено преко мотивне речи и творбених форманата. Даје их заједница и служе да идентификују особу по неким карактеристикама. Док је име обавезно, надимак настаје као део спонтаног живота заједнице. Надимци представљају најкреативнији, најинвентивнији део антропонимијског система, али су истовремено и његов најнестабилнији део подложен честим променама (Шимуновић 2009: 191 – 193).

Надимци имају неколико функција, између осталих: улогу диференцијације и квалификације чланова заједнице, улогу инструмента друштвене солидарности, улогу инструмента друштвене контроле, улогу одржавања идентитета у оквиру групе итд. (Холанд 1990: 255 – 269).

2.2. Улога личног имена у књижевности

Основни задатак *ономастичке стилистике* јесте проучавање личног имена као стилема (Кирфел 2006: 496). Антропоними као стилем леми одржавају како стил самога писца, тако и индивидуална обележја књижевних јунака (Пецо 1995: 121). Борис Успенски истиче да различито именовање, како у свакодневном говору, тако и у књижевности открива став именоватеља према ономе ко је именован. Различите варијанте имена исте личности служе као средства промене перспективе (Успенски 1979: 32 – 48).

Кроз различито именовање сваки појединац за заједницу постаје *отворено дело*: „suštastveno otvoreno za virtuelno beskrajn niz mogućih čitanja, od kojih svako oživljava djelo po ličnoj perspektivi, ličnom ukusu, ličnom izvođenju“ (Еко 1965: 57, курзив у оригиналу).

2.3. Надимци у роману *Семољ људи* – радна дефиниција

Као и роман *Семољ земља* (Зборник 2016: 257 – 290) и роман *Семољ људи* посматрамо као затворен свет у коме, слично руској икони (Успенски 1979: 279 – 371), долази до преплитања различитих временских и просторних перспектива. Преплићу се унутрашњи и спољашњи свет, реално и митско, прошлост и садашњост.

Полазимо од схватања да је име немотивисана ознака са референцијалним значењем. За разлику од њега, надимак је мотивисан:

Док се име према својој прототипичној функцији везује за референцијалност, надимци су нужно мотивисани и одражавају одређену интенцију именоватеља према ономе који је именован. Надимци су одраз у огледалу њиховог носитеља, откривају начин на који је неко перципиран у друштву. Надимак је отворено дело пријемчиво за нове реинтерпретације.

Драган Копривица скреће пажњу на метапоетичко одређење имена и надимака које даје Миро Вуксановић у одредници *Превукуша* (Копривица 2016: 8):

- Мислиш да је и она Превијојла?
- Име јој каже. Одаје је.
- Није име но надимак.
- *Имена су случајна, а надимци нису.*

(Вуксановић 2011: 396, *Превукуша*, исти цитат и у Копривица 2016: 8).

3. Анализа

3.1. Прототипична одредница

Најбројнија група људских надимака у делу су она са негативном конотацијом: „Надимак је тако најчешће вид моралне казне друштвене средине, мјера предострожности, жиг, који се носи доживотно као знак распознавања, пријекно потребан у свим патријархалним срединама“ (Копривица 2016: 10). Именоватељ у роману је традиционална заједница. Надимак у својој прототипичној форми представља оцену заједнице о својим члановима. Примери (1а) и (1б) то илуструју:

(1а) Аџаип (25²) (негативна оцена жене):

Не би јој чељаде љешник из руке. Он ње би стрекнула чета војника. Нема шијоње који пред њом не устукне када је изнебуха сретне. Сваки јој се с пута уклони и покрије се ушима. (...) И камен огријеши кад на њега стане. Божји Аџаип.

(1б) Аџгиљ (25):

---

² Број поред назива одреднице означава страницу у књизи. Библиографски подаци о извору дати су на крају рада.

А да ли је доиста некеме нужно опричавати Ацгиља ако је барем једном овакво име прочитао или наглас изговорио и зар није свакоме јасно **да се под Ацгиљом крије мало, сметено и неуредно чељаде?**

Цак би на главу требало, од срамоте, свакоме ко је с Ацгиљом у најближем роду, ко је од њега дошао, ко се по њему казује.

Негативно именовање често је мотивисано физичком слабошћу, која носи изразито негативне конотације у традиционалној заједници. Негативно именовање може да се пренесе са онога који га носи на цели род, или, чак, на особу која је у контакту са оним који носи негативни надимак (чак и на онога ко је само погледа). Такав трансфер значења налазимо у одредници *Ацгиљ*: *онај ко носи надимак → онај ко је с њим у роду → његови потомци → писац који говори о њему*. На тај начин се табу надимка преноси и на сам чин писања о њему. У одредници *Ацаип* негативно значење се преноси на камен по коме носи-лац надимка хода.

У примеру (1в) негативан став колектива проговара кроз говор мајке. Мајка, као представник старије генерације, изражава негативан став према жени као еротској жељи мушкарца. Ако применимо теорију отвореног дела Умберта Ека, надимак *Баксузница* отвара читање жене као сирене из грчке митологије, која песмом заводи мушкарце и одводи их у смрт:

(1в) Баксузница (28 – 29) (негативна оцена жене коју изговара мајка):

Сачекај да ти нешто рекнем... Кад идеш низ сировачку валу, редовно иди с ону страну воде, рудијем главицама, испод ластава (...) Немој, случајно, преко моста, немој обртати главу габелским луговима. Ако тудије насочиш, заскочиће те гука од жене што се поваздан снује око пута (...) Никога нема кога је пресрела да није отишао од урока, да му није злу сутуку потурила. Ако мислиш да у школу стигнеш и да ти све иде наопслу – размини на сваки начин Баксузницу.

Одредница (1г) писана је екавски, из перспективе писца, који прихвата став традиционалне заједнице. Истиче се негативан став према женама, а као мана се истиче говорљивост, псовање, слобода са речима. Долази до метафоричког трансфера значења, речи се изједначавају са балама, а карактерна мана се преноси на физички ниво, што је и мотивација за настанак надимка. По принципу отвореног дела, евоцира се библијски текст и жена се изједначава са змијом:

(1г) Балуса (29)

Сикне јој свака с језика као да су змије под непцима. (...) Свака редња је псовање, по адету какав се није примао у планинама и господским кућама. Кад сукне, без узмака, нешто јој се отвори (...), као у сваком вражијем послу, па јој лине бала преко уста (...). **По балама су јој рекли да је Балуса, а она свакога поганим речима погађала. Светила се што је кажњена и викала је да није Балуса, да су јој придигли ману, хеј и хај.**

3.2. Проблематизовање става заједнице

Став заједнице проблематизује се у мањем броју примера. Таква је одредница *Алезина*, у којој се запажа дисхармонија између пишчевог става и става традиционалне заједнице. Носилац надимка одбија надимак дат од стране заједнице:

(2) Алезина (17):

Тако су ме прозвали чим сам проговорио и почео да трчим по точилима испод греде, као по равнини, зато што сам увек спреман да одем упреко, у међе, у скривалицу, да се затурим и не дођем на заказано место. (...) **Придижу, увеличавају, по обичају, јер друго и не чине откако су се испод црногорица населили. Нико с њима не уме у брукање, у грдњу, без тега на речима.**

3.3. Нивои значења у роману

Разликују се четири основна нивоа значења у роману:

(а) Значење у затвореном, митском свету Семоља (примери у тачкама 3.1. и 3.2.);

(б) Значење у реалном свету ван Семоља (Београд, Нови Сад итд.);

(в) Универзално значење у процесу претварања целог света у Семољ кроз чин умирања;

(г) Метапоетско значење у коме се цели свет претвара у писање, у књигу.

3.3.1. Спољашњи свет

У свету ван Семоља разликују се два типа значења:

(а) Трајност значења – једна индивидуа може имати исти надимак и у свету Семоља и ван њега:

(3а) Алавук (14):

Око подне је ушао у мали бирцуз (...) **београдски** (...) Судове испразнио. Појео и попио. И руке олизао. Као прави **семољски Алавук** када га западне у месту где је тек дошао.

(3б) Аламуња (15):

Заборавио је да је све променио – и град, и одело, и наречје, и бркове, и ход, **али да је остао иста Аламуња као што је увек био.**

(б) Промена значења – једна индивидуа има два надимка, једно у Семољу, и једно ван њега:

(3в) Блек (50):

онамо Блечић,
у Београду
Блек.

Овде спадају и примери кад неко из Семоља даје негативан надимак некоме из спољашњег света. У одредници *Вакмајстор* Бошко Семољанин даје овај надимак својој снахи:

(3г) Вакмајстор (61 – 62):

И памти се да је Бошко Семољанин, свекар, пошто је дошао под управу своје незапослене снахе, код које се сместио после женине смрти, која његовог сина не слуша, прегазила га давно (...) памти се да је њу Бошко Семољанин (...) назвао Вакмајстор *при коме ће сваки швапски вакмајстор бити заборављен.*

3.3.2. Цели свет је Семољ

Као што је већ напоменуто, цело трокњиже прати технику коришћену приликом израде икона. Пример за ово је одредница *Бестрагница*. У њој је описана опклада двојице мађарских војника одговорних за стрељање Јевреја у Новом Саду. Ова одредница уводи Семољ ван Семоља, који је свет смрти и страдања:

(4а) Бестрагница (42 – 43):

Када су се враћали са злочиначких отвора, двојица, младих, дошли су код напуштене јаме, мале. (...) Кладили су се да ли би могла јеврејска девојчица, скривена у кући док су јој одводили родитеље и старијег брата,

који су завршили под ледом, да ли би девојчица могла проћи кроз јамицу у леду. Отишли су по њу, донели је, а опкладу је добио онај што је рекао да девојчица може проћи кроз рупицу, у воду, под лед.

Девојчицу је семољски песник, у својој елегији, у новосадском листу, назвао Бестрагница.

Асоцијативно/хронолошки ређа се низ одредница које сведоче о страдању жена у рату. Кроз сваки надимак се читава различит ниво страдања жене (*Бестрагница* – страдање недужне јеврејске девојчице; *Бечока* – страдање баке која чека ту девојчицу; *Бикача* – страдање девојке која ноћи проводи код непријатељских војника). Са перспективе жртве прелази се на перспективу целата у одредници *Билмез*, којом се затвара круг страдања и круг универзалног Семоља:

(46) Билмез (45):

Не знам да ли најпре да кажем какав је Билмез (...) да поновим како је Билмез добио друго име по турском називу за јуруке, за насилнике који се нису дали сносити (...) Како да опишем младог човека који је *напуњен злом*, како су о њему свуда говорили где је са својом јединицом доспео? Да ли, уместо тумачења именице на њему и описивања Билмеза, да кажем истину, да је Билмез онај хортијевски војник који је добио опкладу док су мерили отвор у дунавском леду (...).

3.3.3. Метапоетско значење

Након нестанка Семоља, имена остају као једино сећање. У одредници *Авизанка* срећемо трансфер позитивног значења од женске особе, преко надимка, на сам запис:

(5) Авизанка (7):

Жена: Авизанка је млада, авизана, а то каже да је вешта, окретна, смотрена, паметнија од својих врсница, да се не отима прича.

(...)

Реч: Зна се да без ње не би било овако ушишкано свако *писмено*.

То је стара реч за слово.

Запис: Није добро исту исше пута на кратком растојању изговарати, а још мање писати.

3.4. Свођење надимака на форму

У неким примерима надимци се своде само на форму, на означитељ, док се означено³ редукује. До редукције означитеља може доћи на различитим нивоима:

(а) Означитељ се потпуно брише, презентује се само форма:

(ба) Богобитина (51):

Бо
го
би
ти
на.

Одредница се раставља на слоге. Вертикална линеарна форма имитира форму планине. Секундарно се преко форме може учитати и значење (*Бо(г) би ти на*).

(б) Кроз игру речима форма се изједначава са садржајем:

(бб) Бокуљак (51):

Каљукоб.
Акљукоб.
Љакукоб.
Уљаккоб.
Куљакоб.
Окуљакб.

Све тако, али никако не може бити бокат, бокуљаст, округао, трбуљаст, и редом, као када је Бокуљак.

У завршном делу одреднице истиче се да је игра речима узалудна и да само првобитна форма одговара садржини.

3.4.1. Морфолошки ниво – однос означеног и означитеља

Код неких одредница, нагласак је на морфолошком нивоу, што може да се реализује кроз образовање парадигми, како на нивоу корена речи, тако и на нивоу творбених морфема:

³ О означеном и означитељу, в. Де Сосир 1996.

(а) Парадигма на нивоу корена:

(7а) Гајар (83 – 84):

Гајар, Гајца, Гајун, Гајко, Гајунак, Гајдурина, Гајкан, Гајдаш, Гајдарчина, Гајић, Гајица, Гајиша, Гајица, Гајанче, Гајкун, Гајарчина, Гајгерац, Гајдара, Гајдариле, Гајкација, Гајдарин, Гајокиле, Гавеша, Гада, Гавро, Гадиша, Гајокапа, Гагулица (...) И сваки пут тако свога Гаврила успављивала.

(б) Парадигма на нивоу морфема:

(7б) Бенгиљ (39):

- Знам тај тип речи.
- По чему?
- По завршетку, по наставку.
- Кажу две.
- Кипиљ (врх од оне женске ствари).
- И још.
- Фитиљ.
- Није потребна напомена.
- Тако и Бенгиљ.
- Како?
- Бенгав, шанатан, ћопав...
- Не дирамо физичке мане.
- Омакло ми се. Хтео сам рећи да је *бенг* добило *иљ* исто као кипиљ и фитиљ. Толико му је доста.

Одредница *бенгиљ* заснована је на принципима народне етимологије. То се још боље види у одредницама где се реч раставља на морфеме да би се дошло до њеног „суштинског“ значења:

(7в) Бороглавиле (51):

На почетку је *бор*. Или *Боро*. Потом је *глава*. После главе (...) дођу *виле*. *Бор* је зимзелен. *Боро* је висок (...) *Глава* каже да је реч добро смишљена. А *виле* су да све досад (овде) написано окренемо, на сунцу, да се суши, па да га после саденемо.

(7г) Бицмилет (47):

Назвао га је Бицмилет. Тако да је од милета, од другог народа, да је милетан, да се милетише (...) и да је биц (што вели: нешто без правог знака).

3.4.2. Фонетски/фонолошки ниво

Овај ниво илуструје одредница *Брљов* (53), у којој фонеме *љ/њ* уносе разлику у значењу између надимка *Брљов* и зоонима *Брњов*. Одредница почиње негацијом: Није Брњов. То је пас. Брњаст. Има брњицу, колац и вериге. У следећем кораку, изједначава се, преко метафоричког трансфера, човек са животињом: Брљов је. Брљив, не зна шта је шупље. Шлами док прича (...) Преврће корито. Глође оглодано. Тера децу када види да се око корита играју. Уједа. На крају саме одреднице, негира се почетна негација, и брише се дистинкција коју уносе две фонеме: Може Брњов (...) бити као Брљов. И обрнуто.

4. Закључак

У раду смо се осврнули на основне семиотичке одлике надимака у роману Мира Вуксановића *Семољ људи*. Због ограниченог простора, презентовали смо само најважније закључке истраживања. У роману се издвајају четири нивоа значења људских надимака: (а) прототипично значење у свету Семоља, које се најчешће манифестује кроз надимак као осуду традиционалног колектива; (б) значење надимака у спољашњем свету; (в) универзално значење надимака најчешће манифестовано кроз страдање; (г) свођење надимака само на реч, на текст. Код одређених примера, нагласак није на означеном, већ на означитељу, што се може манифестовати на фонетско/фонолошком и на морфолошком нивоу. Концепција романа, који је композиционо сличан руској икони, дозвољава да се истовремено ухвате и позитивни и негативни аспекти надимака, њихова форма и њихова садржина, свет Семоља, али и свет ван њега. Такође, следећи теорију отвореног дела Умберта Ека, надимци су отворени стално за нову интерпретацију, док остају непрестано везани за своје базично значење које добијају у затвореном митском свету Семоља.

ИЗВОР

Вуксановић 2011: Вуксановић, М. *Семољ људи. Азбучни роман у 919 прича о надимцима*. [Vuksanović, M. *Semolj ljudi. Azbučni roman u 919 priča o nadimcima*.] Београд: Београдска књига, 2011.

ЛИТЕРАТУРА

- Водановић 2006:** Vodanović, V. Imenovanje. // *Folia onomastica croatica*. 2006, № 15, 217 – 240.
- Гортан Премк 2004:** Гортан Премк, Д. *Полисемија и организација лексичког система у српском језику*. [Gortan Premk, D. Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku.] Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2004.
- Делић 2016:** Делић, Ј. Точило испод Семолј горе. [Delić, J. Тоčilo ispod Semolj gore.] // *Књижевна дело Мира Вуксановића* I. Нови Сад: Академска књига, 2016, 25 – 36.
- Де Сосир 1996:** De Sosir, F. *Kurs opšte lingvistike*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1996.
- Еко 1965:** Еко, У. *Otvoreno djelo*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1965.
- Зборник 2016:** *Књижевна дело Мира Вуксановића*. Зборник радова с Округлог стола Билећа, 18.IX.2015. I. [Književno delo Mira Vuksanovića. Zbornik radova s Okruglog stola Bileća, 18.IX.2015. I.] Нови Сад: Академска књига, 2016.
- Кирфел 2006:** Kirfel, S. Лична имена као лексичка особина у новијој српској прози на примеру романа *Уклета земља* Светислава Басаре. [Kirfel, S. Lična imena kao leksička osobina u novijoj srpskoj prozi na primeru romana *Uklета zemlja* Svetislava Basare.] // *Научни састанак слависта у Вукове дане. Реч – морфолошки, синтаксички, семантички и формални аспекти у српском језику*. 2006, № 35/1, 495 – 508.
- Копривица 2016:** Копривица, Д. *Семолјски рефрени*. О роману „Семолј људи“. Округли сто о делу Мира Вуксановића Билећа, 18. IX 2015. II. [Koprivica, D. Semoljski refreni. O romanu „Semolj ljudi“. Okrugli sto o delu Mira Vuksanovića Bileća, 18.IX.2015. II.] Нови Сад: Академска књига, 2016.
- Крипке 2001:** Kripke, S. *Naming and Necessity*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press, 2011.
- Недић 2016:** Недић, М. Семолјска трилогија Мира Вуксановића. [Nedić, M. Semoljska trilogija Mira Vuksanovića.] // *Књижевна дело Мира Вуксановића*. I. Нови Сад: Академска књига, 2016, 125 – 151.
- Одломци 2011:** О романима *Семолј гора*, *Семолј земља* и *Семолј људи* (Одломци). [O romanima *Semolj gora*, *Semolj zemlja* i *Semolj ljudi* (Odlomci).] // М. Вуксановић, *Семолј људи*. Београд: Београдска књига, 2011, 519 – 585.

- Пецо 1995:** Пецо, А. Антропоним као стилем. [Peco, A. Antroponim kao stilem.] // *Научни састанак слависта у Вукове дане. Стилистички аспекти проучавања српског језика*. 1995, № 23/2, 117 – 125.
- Пипер 2016:** Пипер, П. О поетској филологији Мира Вуксановића. [Piper, P. O poetskoj filologiji Mira Vuksanovića.] // *Књижевно дело Мира Вуксановића*. I. Нови Сад: Академска књига, 2016, 79 – 105.
- Павловић 2014:** Павловић, Ј. Вишезначност микропонима у роману *Семољ земља* Мира Вуксановића. [Pavlović, J. Višeznačnost mikroponima u romanu *Semolj zemlja* Mira Vuksanovića.] // *Српски језик, књижевност, уметност. Зборник радова са VIII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу* (25. – 26.X.2013). Књига I. Вишезначност у језику. Ур. Милош Ковачевић. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2014, 147 – 159.
- Павловић 2016а:** Павловић, Ј. Кретање кроз поетску планину Мира Вуксановића (Језичка структура романа *Семољ земља* Мира Вуксановића). [Pavlović, J. Kretanje kroz poetsku planinu Mira Vuksanovića (Jezička struktura romana *Semolj zemlja* Mira Vuksanovića).] // *Књижевно дело Мира Вуксановића*. I. Нови Сад: Академска књига, 2016, 257 – 290.
- Павловић 2016б:** Павловић, Ј. Проучавање процеса именовања у роману *Семољ земља* Мира Вуксановића. [Pavlović, J. Proučavanje procesa imenovanja u romanu *Semolj zemlja* Mira Vuksanovića.] // *Годишњак за српски језик*. 2016. № XXVII/14, 183 – 194.
- Холанд 1990:** Holland, T. The Many Faces of Nicknames. // *Names*. 1990. № 38/4, 255 – 272.
- Успенски 1979:** Uspenski, B. *Poetika kompozicije, Semiotika ikone*. Beograd: Nolit, 1979.
- Шимуновић 2009:** Šimunović, P. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2009.